

Đề bài: Cảm nhận về bài Tiếng nói của văn nghệ của Nguyễn Đình Thi

Bài làm

Thật đúng đắn khi nói rằng văn học là tiếng nói đầy nghệ thuật của người nghệ sĩ. Chúng là những sợi dây vô hình gắn kết truyền tải cảm xúc, tư tưởng của người nghệ sĩ đến với độc giả. Trong Tiếng nói của văn nghệ, Nguyễn Đình Thi đã lập luận một cách đầy thuyết phục và duyên dáng quan điểm trên.

Nguyễn Đình Thi (1924-2003), quê gốc ở Hà Nội, ông là nhà thơ, nhà văn, nhà lý luận và phê bình văn hóa sâu sắc. Tác phẩm Tiếng nói của văn nghệ được sáng tác năm 1948 và in trong tập Mấy vấn đề văn học (1956).

Trong phần đầu của tác phẩm Nguyễn Đình Thi đi vào phân tích và làm rõ nội dung của văn nghệ. Ông cho rằng văn học là thực tại khách quan, là tất cả những gì tồn tại xung quanh chúng ta, mượn những vật liệu từ chính cuộc sống đa màu, đa vẻ, không phải là thứ gì bay bổng, cao xa. Có lẽ có tâm hồn đồng điệu với Nguyễn Đình Thi, Nhà viết kịch Nguyễn Huy Tưởng cũng đã viết trong tác phẩm Vũ Như Tô rằng: “Nghệ thuật mà không gắn liền với đời sống thì đó nó chỉ là những bông hoa ác mà thôi” hay Nam Cao cũng có một quan điểm nghệ thuật rất hay: “Chao ôi, nghệ thuật không cần phải là ánh trăng lừa dối, không nên là ánh trăng lừa dối; nghệ thuật chỉ có thể là tiếng kêu đau khổ kia, thoát ra từ những kiếp lầm than...”. Thêm vào vào đó, nghệ thuật không chỉ đơn thuần là những ghi chép cứng nhắc, khô khan mà là những cảm nhận chân thực và sâu sắc từ tâm hồn của người nghệ sĩ, thông qua lăng kính chủ quan của mình người nghệ sĩ ấy đã biến những thứ vốn quen thuộc thành thứ nghệ thuật đầy mới mẻ. Chứng minh cho quan điểm của mình Nguyễn Đình Thi đã trích hai câu thơ do đại thi hào Nguyễn Du viết, rằng:

“Cỏ non xanh tận chân trời

Cành lê trắng điểm một vài bông hoa”

Mùa xuân vốn là một hiện tượng tự nhiên của cuộc sống, câu thơ chỉ đơn thuần tả mùa xuân nhưng qua lăng kính chủ quan, tâm hồn yêu thiên nhiên, yêu đời và cảm nhận sâu sắc của Nguyễn Du mùa xuân trở nên tràn đầy sức sống, lan tỏa trong từng câu chữ là vẻ đẹp tươi non, mơn mẫm, căng tràn nhựa sống. Đọc câu thơ mà ta như thấy mùa xuân trong lòng Nguyễn Du hiện ra trước mắt, chân thật, tuyệt diệu đến thế. Hay là cái chết đầy thảm khốc của An-na Ca-rê-nhi-na, ẩn sâu trong đó là sự ám ảnh, băng khuâng, buồn thương cho số phận của những con người trong xã hội, mà khi gấp trang sách lại ta vẫn còn vương vấn như nghe, như thấy được tâm tư tình cảm của Tôn-xtôi khi viết nên những dòng chữ sâu sắc này.

Từ các dẫn chứng tiêu biểu như vậy ta có thể nhận ra rằng khác với khoa học xã hội, chỉ bao gồm những quy luật và những điều khách quan mang tính lý thuyết, thì văn nghệ lại đi sâu vào đời sống tinh thần con người và làm thay đổi những suy nghĩ, tình cảm ẩn chứa bên trong mỗi con người khác nhau.

Không chỉ nói về nội dung cốt lõi của văn nghệ Nguyễn Đình Thi còn trình bày quan điểm của mình về sức mạnh và ý nghĩa của văn nghệ. Văn nghệ có sức mạnh như là một sợi dây kết nối thế giới bên ngoài với con người bị ngăn cách khỏi cuộc sống, tiêu biểu như những người tù chính trị, bị giam cầm cả về thể xác lẫn tinh thần, bị ngăn cách bị tra tấn trong không gian chật hẹp, tù túng, đầy

ngọt ngát. Người nghệ sĩ trong hoàn cảnh ấy đã gửi tư tưởng mình vào thơ văn, coi đó là một thế giới mới, kết nối với thế giới bên ngoài. Hồ Chí Minh đã đánh rơi một viên ngọc quý xuống nền văn học Việt Nam với tập thơ Nhật ký trong tù, có đoạn thơ hóm hỉnh, đầy lạc quan như sau:

*“Trong tù không rượu cũng không hoa
Cảnh đẹp đêm nay khó hững hờ
Người ngắm trăng soi ngoài cửa sổ
Trăng nhòm khe cửa ngắm nhà thơ”*

Cùng hoàn cảnh ấy, Tố Hữu cũng viết Khi con tu hú đầy tha thiết, rạo rực, khát vọng tự do cháy bỏng, có câu rất ấn tượng, đạt tới cảnh giới cảm xúc “Ngột làm sao, chết uất thôi.”

Như vậy văn nghệ là cách để người nghệ sĩ giải bày tâm trạng, cách nhìn nhận cuộc sống, đồng thời đem tới cho họ vũ khí sắc bén, cổ vũ tinh thần hiên ngang bất khuất, nuôi dưỡng tâm hồn người nghệ sĩ được trong sáng, vững vàng trước hoàn cảnh khốn khó, gian khổ. Ngoài ra trong các tác phẩm của Nam Cao hay Thạch Lam còn là sự cổ vũ tinh thần của những con người khốn khổ hay sống trong cảnh bị áp bức bóc lột, cổ vũ tinh thần đấu tranh, thay đổi cuộc sống, hướng tới một cái gì đó tốt đẹp hơn.

Văn nghệ gắn với lao động sản xuất, gắn với thiên nhiên. Đối với những con người lam lũ vất vả văn nghệ đem tới cho họ ánh sáng hy vọng, lay động tình cảm, như những câu hát than thân, những câu hát về tình yêu thương cuộc sống, những câu hát về tình yêu thiên nhiên đất nước. Tất cả đều là tác phẩm của những người nông dân chân lấm tay bùn, thông qua lao động vất vả, họ tìm ra được những quy luật cuộc sống và đưa vào ca dao tục ngữ, truyền miệng từ đời này sang đời khác để làm phong phú thêm cuộc sống tinh thần, thắp sáng tâm hồn. Tay làm mà miệng nhảm vài câu ca dao, bỗng cảm thấy yêu đời đến thế, mệt mỏi bỗng chốc tan biến, đây chính là sức mạnh của văn nghệ.

Nguyễn Đình Thi, Nguyễn Huy Tưởng và Nam Cao đều có chung một quan điểm, một ý nghĩ về mối quan hệ giữa nghệ thuật và cuộc sống con người. Văn nghệ không thể xa rời cuộc sống, văn nghệ mượn chất liệu từ cuộc sống để làm nên nghệ thuật, đây mới là thứ nghệ thuật chân chính có giá trị sâu sắc. Nghệ thuật cũng gắn liền với tư tưởng của con người, nghệ thuật không phô bày ngay trước mắt mà nó ẩn sâu trong lớp vỏ của cuộc sống hằng ngày, “nấu mình, yên lặng” chờ một tâm hồn đủ sức để khai phá chúng. Và để làm được như vậy người đọc phải tự mình cảm nhận, không áp đặt, lộ liễu, khô khan. Nam Cao viết: “...nhà văn không được trốn tránh nghệ thuật mà phải đứng trong lao khổ mở hồn ra đón lấy những vang động của đời”, muốn hiểu thì phải trâm mình vào, mở rộng lòng mà cảm nhận, thế mới cảm nhận được thứ nghệ thuật chân chính nhất.

Chung quy lại, nghệ thuật là tiếng nói của tình cảm, từ vui, buồn, giận dữ, hay tuyệt vọng, hăng hái,... tất cả đều có thể thông qua nghệ thuật mà bày tỏ, truyền đạt. Nghệ thuật đốt lửa trong lòng chúng ta, những đốm lửa đầy nhân văn, sưởi ấm những tâm hồn lạnh giá, cô tịch nhất, giải phóng con người, giúp con người tự thoát khỏi cái gông xiềng tâm tối vô hình của bản thân. Tạo cho tâm hồn con người sự sống mãnh liệt, làm phong phú thế giới nội tâm, khiến con người biết yêu thương hơn cuộc sống này. Trong tác phẩm Ý nghĩa của văn

chương có đoạn: “Văn chương gây cho ta những tình cảm ta chưa có, luyện cho ta những tình cảm sẵn có, ...”, đây cũng là một phần tác dụng của nghệ thuật gắn liền với đời sống rất sâu sắc và đáng giá. Vậy chính ra nghệ thuật đóng vai trò to lớn nhất trong việc xây dựng đời sống tâm hồn xã hội, dựa trên nền tảng của cuộc sống xã hội!

Tiếng nói của văn nghệ trải qua hơn nửa thế kỷ đầy biến động, thế giới văn chương có phần đổi khác những những quan điểm của Nguyễn Đình Thi chưa bao giờ là cũ, mà nó luôn trường tồn với thời gian. Điều đó cho thấy, thời nào cũng vậy văn nghệ luôn có những đặc điểm chung nhất, mà người nghệ sĩ phải nắm rõ để sáng tác ra những tác phẩm nghệ thuật chân chính, có giá trị, thế mới là người nghệ sĩ có tâm và có tầm.